

2. Риболов О. В., Іваницька О. С., Іваницький І. О., Буханченко О. П. Використання мультимедійних презентацій для підвищення ефективності навчання. *Сучасні технології управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах: матеріали навч.-наук. конф. з міжнародною участю*. Полтава, 2014. С. 178–180.

УДК 159.9

Моначин І.Л.

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя
monnainna@gmail.com;

Дзюбановська І.В.

асистент кафедри теорії і практики перекладу,
Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя
dziubanovska@tnpu.edu.ua

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Освіта сьогодні переживає багато змін, оновлень, реконструкцій та викликів. Мета освітньої діяльності залишається актуальною: всебічний розвиток людини як найбільшої цінності суспільства. Та ситуація, яка склалася з настанням епідемічної проблеми пов'язаної з COVID-19, змушує переглянути сучасний стан дистанційної освіти в Україні.

Дистанційна форма навчання в Україні впроваджується приблизно з 2002 року. [1] та регулюється низкою нормативних документів: «Національною доктриною розвитку освіти», «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні», законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» тощо. [3] Від початку створення дистанційної форми навчання в Україні не було однозначного уявлення про нього. Серед причин можемо визначити: 1) розбіжні підходи до його організації у різних навчальних закладах, 2) відсутність загальної концепції і стандартів. Іноді це зумовлювало неякісну реалізацію та породжувало в суспільстві певну недовіру до дистанційної форми навчання. Наразі в Україні активно впроваджуються різні підходи та форми дистанційного навчання.

Сучасне дистанційне навчання набирає певних обертів розвитку і виходить на новий рівень отримання і застосування знань. Життя в час пандемії актуалізує деякі виклики для України, що стосуються освіти. [2]

Першим викликом є значущість людського капіталу, що досконалішим є людський капітал, виражений інтелектом, рівнем освіти, кваліфікацією, здоров'ям, знаннями, досвідом, то більші можливості людини до продуктивної праці та якості життя.

Наступним викликом є прискорення темпів опанування професійних знань. Кардинально змінюється обсяг, зміст, система передачі знань. Тобто ми

спостерігаємо картину, як протягом життя в людини змінюються запити щодо виконання нею професійних функцій. Тому включення фахівців різного віку та досвіду в процес навчання стає звичним.

Третім є виклик освіти щодо розвитку та включення концепції «освіта впродовж життя». Дана концепція передбачатиме зростання інвестицій в людей, знання та підвищення рівня людського капіталу включаючи цифрову грамотність. Відтак необхідні більш гнучкі форми навчання. Зрештою, на сучасний час ми спостерігаємо якими популярними стають різні майстер-класи, онлайн-зустрічі, конференції. І саме в час пандемії можемо побачити, що освіта і навчання стають затребуваними і можуть реалізовуватися в різних форматах.

Четвертим викликом є застосування інформаційних технологій та стрімке впровадження їх в систему освіти. Власне, пандемія пришвидшила темпи проектів дистанційного навчання і значна частина традиційних навчальних закладів може «зійти з дистанції» на ринку освіти. Принцип доступності по максимуму освітніх ресурсів стає стандартом діяльності провідних світових вишів. Аналітики передбачають, що провідні університети зможуть навчати не тисячі студентів, а мільйони з різних країн світу. Користування інформаційними технологіями, для сучасної людини стає необхідною умовою успішності й одним із показників якості життя.

Демографічний чинник можна вважати *п'ятим викликом* для освіти. Зниження народжуваності, старіння населення, продовження терміну виходу на пенсію окреслює потребу у створенні умов для навчання людей зрілого і старшого віку, які здебільшого через різні життєві обставини (сім'я, робота, місце проживання тощо) не можуть навчатися стаціонарно.

Шостий виклик – фінансовий аспект. Дивлячись на фінансове становище країни, розвиток дистанційної освіти набуває особливої актуальності, оскільки дає змогу заощаджувати кошти не скорочуючи обсяг надання освітніх послуг, а пропонуючи їх в іншому форматі.

Варто означити проблеми з якими стикаються сьгоднішні викладачі в процесі дистанційної освіти.

На початку карантину люди в цілому не були готові до раптового переходу на дистанційні форми навчання, а ні психологічно, а ні технічно. Перші тижні майже скрізь «освіта завмерла» в очікуванні розпоряджень, інструктажів та вказівок від керівних структур. Коли стало ясно, що карантин надовго ввійшов у наше життя, і навчальний рік необхідно буде завершувати в дистанційному форматі, люди потроху почали реагувати та пристосовуватися до реалій сьогодення.

Говорячи про те, чи впоралася система освіти із навчанням у період карантину складно, адже усе залежало від кожного конкретного випадку, регіону, педагогів, їх готовності працювати в невизначених умовах, навиків роботи із цифровими пристроями, їх наявністю чи відсутністю. Багато освітян говорять про те, що найбільше проблем було у незахищених верств населення, студенти, учні та вчителі, що банально не були забезпечені технічними можливостями: планшет, комп'ютер, сучасні засоби зв'язку, доступ до інтернету тощо.

Найдоступнішим засобом комунікації для учасників освітнього процесу став смартфон, тому організація дистанційної освіти здійснювалася через соціальні мережі та різні платформи для зустрічей та спілкування серед яких: стали Viber, Moodle, Zoom, Google Classroom, YouTube тощо. В тих університетах де впроваджувались дистанційні заняття раніше, було значно простіше, оскільки легко користуватися платформою, яка призначена для дистанційної освіти наприклад ATutor, що застосовувалась в нашому університеті.

Окремо можна означити проблемні питання комунікації з студентами-першокурсниками, які не зовсім ідентифікували себе як студент. Іноді низький рівень самостійності та відповідальності породжували проблемні взаємодії в системі студент-викладач.

На нашу думку, актуальнішим є запровадження змішаних форм навчання коли, наприклад, лекції ми ведемо для великої кількості студентів, і це може відбуватися як вебінар чи відео-лекція, а практичні, семінарські чи лабораторні заняття, здійснюватиметься в аудиторіях у формі живого спілкування учасників освітнього процесу.

Дистанційне навчання не спроможне повністю компенсувати взаємодію між педагогами та студентами, забезпечити формування необхідних компетенцій та м'яких навичок.

Для забезпечення освітнього процесу у форматі дистанційного чи змішаного навчання необхідно вже зараз здійснити велику підготовку у навчанні педагогічних кадрів, підготовці вступників-першокурсників до опанування спеціальних платформ для навчання та входження в роль студента, забезпеченні технічними пристроями, психологічній підтримці усіх учасників освітнього процесу, детально вивчити стан готовності закладів освіти до такого навчання. Там, де будуть виявлені проблеми із технічним забезпеченням, необхідно спрямувати відповідні зусилля для організації дистанційного чи змішаного навчання.

Література

1. Карпенко М. М. Розвиток дистанційного навчання як відповідь на сучасні виклики для України: / М. М. Карпенко [електронний ресурс]. Режим доступу: https://dlwqtxts1xzle7.cloudfront.net/37121411/SP_4_2014.pdf
2. Лушин П. В. Введение в ЭкоПсихоИммунологию : Материалы к учебному курсу / Лушин П. В. Киев, 2018. 96 с. Серия «Живая книга»; Т. 5).
3. Про затвердження положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/print1389899592029395>